

SOM RURALS

Revista de la pagesia i la ramaderia de les Garrigues

Els pastors, una espècie en vies d'extinció.

Veus expertes: Xavier Miarnau i Llorenç Canela.

La nova PAC exaspera productors i no convenç ecologistes.

A la caça de l'acceptació. // Entrevista als líders d'UP, JARC i ASAJA de Lleida.

Crida a la solidaritat entre productors d'oli en una campanya crítica.

Del foc a les brases, records de quan no hi havia factures.

Com vols explicar
als teus fills d'on ve una

"AMANIDA"

**Gaudeix
d'un 2x1
en l'entrada
general mostrant
la revista!***

si no els pots ensenyar
com funciona una

"AIXADA"

Horts urbans, menjar orgànic, sostenible, km 0, ecològic, bio. Cada dia inventem noves etiquetes per anomenar allò que els nostres avis ja sabien fa 100 anys. Per això, potser la millor manera d'entendre cap a on va la nostra agricultura, el nostre menjar i el nostre futur és fer un cop d'ull al nostre passat i tornar a aprendre el valor de l'esforç, la paciència o, senzillament, el que costa fer que un enciam creixi sa. Veniu al Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí i descobriu, tot això i més, en un dels museus més moderns del nostre país.

* Els menors de 18 anys tenen l'entrada gratuïta. Descompte no vàlid per a grups.
Per gaudir del descompte has de mostrar la revista a la recepció del Museu.

MUSEU
VIDA RURAL
L'ESPLUGA DE FRANCOLÍ

FUNDACIÓ////CARULLA

**Per saber on anem,
cal saber d'on venim.**

museuvidarural.cat
977 870 576

SUMARI

VEUS EXPERTES

Ens parlen Xavier Miarnau, sobre el sector de l'ametlla, i Llorenç Canella sobre les cooperatives.

Pàgines

6-9



REPORTATGE

El nombre de pastors s'ha reduït a menys de la meitat a la comarca en vint anys. L'ofici està en crisi.

Pàgines

10-18

REPORTATGE

La reforma de la PAC exigeix molts més esforços mediambientals als pagesos, però tampoc convenç ecologistes.

Pàgines

20-21



PUNT DE VISTA

La cacera, sobretot de conills, cabirols i porcs senglars, s'està convertint en una necessitat per als agricultors.

Pàgines

22-23

ENTREVISTA

Els líders dels sindicats UP, JARC i ASAJA s'asseuen junts en una finca de Puiggròs per parlar de la situació actual.

Pàgines

25-29



REPORTATGE

Davant de la crisi productiva de l'oli, les cooperatives reivindiquen l'ajuda mútua per atendre tota la demanda.

Pàgines

31-35

NOTÍCIES

Resum dels fets més destacats sobre l'actualitat agroramadera de la comarca dels últims tres mesos.

Pàgines

37-39



VINTAGE

Quan encara no existia el gasoil ni les factures, les llars s'escalfaven amb brasers i s'il·luminaven amb oli d'oliva.

Pàgines

42-43

EQUIP

SOMRURALS

Consell de redacció:

Francesc Florensa
Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Coordinació i dept. comercial:

Francesc Florensa

Redacció:

Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Disseny gràfic:

Adrià Martí

Fotografia:

Albert González
Xavi Minguela

Correcció:

Roger Berengué

President:

Emili Farré

Imprimeix:

GRAFIX DIGITAL
Av. Mediterrània, 34 P. I. Golparc
25241 GOLMÉS (Lleida)

Dipòsit legal

L-717-2022

Edita:

Associació Cultural Garriguena
de Comunicacions
C/ Nou, 2 2n · 25400
LES BORGES BLANQUES
Telèfon: 973 14 24 20
somgarrigues@somgarrigues.cat

Amb el suport de:

 **ACPC**

Associació Catalana
de la Premsa Comarcal



Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Els temps estan canviant

El canvi climàtic està redibuixant la comarca. La manca d'aigua obliga a replantejar cultius i canviar els hàbits dels ramats. Els pastors, cada cop menys nombrosos, tanquen el seu bestiar durant més temps, alimentant-lo amb pinso i subproductes, per la manca de pastures als camps i serres.

La popular cançó *The times They Are A-Changin'* la va escriure Bob Dylan a mitjans dels seixanta. La seva traducció al català, canviant el sentit del temps cronològic pel meteorològic, la convertiria en una peça ben actual. Sí, el temps, amb els seus períodes de sequera i les repetides onades de calor, està modificant l'entorn rural, dels cultius a les granges. I és que el meteoròleg Francesc Mauri ja va vaticinar al darrer Simposi d'Oliva Arbequina que, en menys de trenta anys, les temperatures del pla de Lleida seran les mateixes que ara a la província de Sevilla. I això ho canviarà tot.

La nova política agrària comuna (PAC) de la Unió Europea, de la qual parlem en aquest exemplar i que es començarà a aplicar a partir d'aquest any 2023, està més orientada que mai a les polítiques mediambientals. Els anomenats Eco-règims obligaran els productors a reforçar les activitats agroramaderes amb més mesures sostenibles. Per cobrar, ja no n'hi haurà prou amb les que s'han aplicat fins ara, sinó que n'hi haurà més.

Per culpa de la manca d'aigua, alguns pagesos ja vaticinen que cultius com el panís o l'alfals, que necessiten ingents quantitats d'aigua, s'acabaran extingint del sòl català. En substitució, s'hauran d'aplicar tècniques i cultius més resilient amb les sequeres.

El temps està canviant. Plou menys i això fa que

hi hagi també menys pastures. Els ramaders, que van reduint-se a les Garrigues, estan tenint dificultats per trobar rostolls i males herbes amb les quals tradicionalment alimentaven els seus ramats de corders i cabres. Per això cada cop en veiem més engreixant-se amb pinso i subproductes dins de tancats o fins i tot de les mateixes granges. Els pastors, sobretot els que tenen cabanyes de gran envergadura, ja no poden moure's amb tanta facilitat. A les comarques del pla de Lleida, la intensificació de l'activitat agrària i la multiplicació d'infraestructures (canals i carreteres) estan fent de la pastura i, per descomptat, de la transhumància, una autèntica utopia. Alguns ja fa temps que desplacen els seus ramats amb camions, i els que no ho poden assumir es queden amb ramats més petits o simplement abandonen l'activitat.

La sequera també ha fet que aquest any hi hagi menys oli d'oliva. Els preus de les garrafes han pujat de forma generalitzada i hi ha inquietud a les cooperatives davant la possibilitat que no quedi prou estoc per cobrir tota la demanda. L'IRTA adverteix que cada cop hi haurà menys oli a les nostres terres per culpa de l'escalfament de la Terra. L'oliva madura abans d'hora i això fa que la producció d'oli sigui cada cop més petita. S'haurà d'optimitzar el consum d'aigua, però, sobretot, s'haurà de buscar la rendibilitat apujant els preus i comercialitzant amb més creativitat. Els temps estan canviant.

"AL MEU PAÍS LA PLUJA NO SAP PLOURE:
O PLOU POC O PLOU MASSA;
SI PLOU POC ÉS LA SEQUERA,
SI PLOU MASSA ÉS UN DESASTRE..."

RAIMON
CANTAUTOR

LA PLUJA NO LA CONTROLES, L'AIXETA SÍ

EL CANVI CLIMÀTIC ASSECA ELS RIUS. POSA EN RISC L'ABASTAMENT D'AIGUA
I LA PRODUCCIÓ D'ALIMENTS. TREBALLEM PER FER FRONT A LA SEQUERA
I GARANTIR L'AIGUA, PERÒ CAL L'ESFORÇ DE TOTHOM. **CADA GOTTA COMPTA.**

sequera.gencat.cat

012
gencat.cat
Cost de la trucada:
segons operadora.

 **Generalitat
de Catalunya**

L'ametller, una nova oportunitat?

Tot i no ser un cultiu nou a la zona, l'aparició d'una nova generació de varietats, l'arribada de nous regadius i uns preus de mercat favorables durant els darrers anys han abocat molts productors a plantar ametllers.



Xavier Miarnau Prim

Especialista en ametller a l'IRTA (Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries)

Just ara fa 15 anys es varen plantar els primer ametllers en regadiu a la comarca de les Garrigues amb noves varietats autofèrtils i de floració tardana. Un dels primers atrevits va ser en Jaume Fallada d'Arbeca i a ell el van seguir uns quants més. En aquest moment l'ametller ja no sols s'ha plantat per les noves zones de regadiu de les Garrigues sinó que també es planta i creix en superfície a tota la ribera del Segre.

L'ametller està en boca de tots. A cada poble hi ha xerrades i trobades i s'han fet molts escrits lloant les seves bondats i la seva productivitat en regadiu. Cal dir, però, que l'ametller no és un cultiu nou a la zona (els avis, els que encara en tingueu, ens dirien que és més vell que l'anar a peu), però sí que m'atreviria a dir que **és un cultiu**

completament diferent del tradicional, que es caracteritzava per ser marginal, molt poc productiu i complementari de l'olivera (el cultiu per excel·lència) en la majoria d'explotacions de secà de la zona.

Però anem a pams. Com és que ara després de centenars d'anys de cultiu de l'ametller a la zona, aquest està de moda i se'n parla tant? A tall de breu resum, per entendre què ha passat, podem dir que tot i que als anys 90 ja vam tenir un primer revulsiu amb una renovació varietal i millores tecnològiques, en aquell moment es va seguir plantant en secà. En canvi, a principis dels anys 2000, l'aparició d'una nova generació de varietats autofèrtils, de floració tardana i altament productives, seleccionades per diferents centres de re-

L'ametller en regadiu ha multiplicat per 10 la superfície de conreu a casa nostra



◆ Amb noves varietats d'ametller, autofèrtils i/o de floració tardana s'aconsegueix una alta eficiència productiva. FOTO: A.G.



◆ Aquesta transformació agrícola obliga els productors a ser més professionals en la presa de decisions. FOTO: A.G.

cerca espanyols, juntament ara sí, amb l'arribada dels nous regadius, i finalment també, per què no dir-ho, per uns preus del mercat de l'ametlla més favorables, va provocar que el cultiu de l'ametller en regadiu multipliqués per 10 la superfície a casa nostra. **Aquest es va posicionar com una clara alternativa als cultius de regadiu clàssics, que vivien una llarga crisi de preus i una falta de mà d'obra qualificada.** A més, va aparèixer una nova mentalitat per cultivar l'ametller, començant a entendre'l com un cultiu fruiter més, igual que els nostres cosins de l'horta entenen un presseguer (per cert, ara són ells qui planten ametllers i no nosaltres presseguers).

En aquest moment, tothom s'ha abocat a plantar ametllers. Ara, ja hi ha qui diu que haurem de menjar moltes ametlles cada dia, no sols un grapat, per poder donar sortida a tota la producció que ens espera en els propers anys. Potser sí que

aquest efecte crida pot portar a desequilibris en el mercat, com ja ha passat anteriorment amb les nectarines i els préssecs plans, però tota aquesta febre també pot ajudar a evolucionar i a millorar el cultiu, i sens dubte pot ajudar a amortitzar unes terres de secà en trans-

formació, fent de retruc un efecte crida i/o estabilitzador de joves a la comarca.

Ara, amb uns quants anys de perspectiva de cultiu, també podem dir que no tot han estat flors

i violes. La recurrència de les gelades (ens havíem pensat que ja no eren un problema greu de la comarca), les pujades i baixades dels preus de l'ametlla, els increments de preu dels insums i, com no, el fet que no totes les varietats i models han estat tan productives com pensàvem ha provocat un cert desencís. La realitat agrícola sempre és tossuda i, quan menys t'ho esperes, et dona una plantofada, que vist des del vessant positiu, ens obliga a ser més professionals en la presa de decisions i en el maneig de les nostres plantacions i del nostre territori.

De cara a futur, tot i que la transformació i la intensificació de l'agricultura de secà també comporta alguns desavantatges implícits, com ara un increment de l'ús de recursos naturals, no podem oblidar que aquesta és la base de la conservació del territori i la que dona aliment a tota la població. En aquest sentit, **el cultiu de l'ametller en regadiu pot ser una bona oportunitat. Pot jugar un paper important en la millora de la rendibilitat de les explotacions agràries** sent conseqüent a l'eficiència de l'ús dels recursos naturals, ja que és un cultiu molt ben adaptat a les condicions marginals i extremes de terra i de clima del nostre territori amb una alta eficiència productiva amb baixes dotacions d'aigua (1.000 a 3.000 m³/ha i any).

Per concloure, crec que ja podem afirmar que l'ametller com també l'olivera són i seguiran sent part del nostre territori, una terra de secà, regada amb una mica d'aigua, però ara ja amb una perspectiva més professional, més moderna i més sostenible.

La clau de volta va ser començar a entendre l'ametller com un cultiu fruiter més

Les Garrigues, cooperativisme i futur

L'agrupació o fusió de cooperatives serà fonamental per a la millora de la competitivitat a la comarca, juntament amb la dedicació d'esforços per incrementar la venda d'oli al detall.



Llorenç Canela

Cap de l'Oficina Comarcal del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Enguany per a molts sectors agraris ha estat un any per oblidar. Podríem dir que hi ha hagut de tot: gelades a l'abril, sequera persistent durant gairebé tot l'any, increment desmesurat dels costos de producció (gasoil, fitosanitaris, adobs...). Aquesta situació ha ocasionat molta pressió a moltes explotacions agràries i en alguns casos han obligat a deixar l'activitat agrària, entenc que per aquests darrers casos la situació ja venia d'uns darrers anys dolents.

Tot plegat, podem dir que la situació actual, per molt que la vulguem maquillar amb paraules boniques, no és bona.

Amb tot, penso que des de la situació actual de crisi, en poden sorgir oportunitats de futur que cal aprofitar. Fa molts anys que es diu que les cooperatives s'han d'agrupar, que potser amb 2-3 cooperatives a la comarca n'hi hauria prou... Doncs, bé, sincerament crec que **amb la situació actual de costos elevats i baixada de produccions, principalment a la fruita, no quedarà més remei que ajuntar-se per poder sobreviure**. I és que aquesta situació ja es comença a donar. Fa uns 4 anys les dues cooperatives de Castellans (Sant Fortunat, oli, i Castellfruit, fruita) ja varen fer el pas per integrar-se en una de sola. L'any passat es van fusionar la Cooperativa de la Granadella amb la de Torrebesses. Aquesta última cooperativa era d'una dimensió molt petita i estava abocada a tancar més aviat que tard. Una sortida per a aquesta cooperativa ha estat integrar-se amb la de la Granadella i d'aquesta manera també han aconseguit inversions en les seves instal·lacions que d'una altra manera haurien estat impossible realitzar-les. I, per l'altra banda, la cooperativa de la Granadella està construint un molí nou per donar resposta a les seves necessitats quant a l'increment de producció principalment per les noves plantacions en regadiu i en superintensiu que s'estan realitzant per aquella zona i alhora fer una aposta clara per la qualitat. Aquest és un clar exemple de win-win, en què tot-

hom guanya. Aquesta inversió ha suposat un fort esforç econòmic que sense el recolzament del Departament Acció Climàtica, amb l'ajut per a la millora de la competitivitat de les cooperatives, possiblement no s'hauria pogut tirar endavant. Enguany, també la cooperativa de Granyena de les Garrigues s'ha fusionat amb la de Maials. Aquesta s'ha compromès a donar més serveis als que van ser socis de la cooperativa de Granyena: un punt de servei per a la secció de crèdit. Aquests són exemples de com anant junts es pot arribar més lluny.



● Col·locació de la primera pedra del nou molí de la Granadella. FOTO: X.M.

Evidentment, no n'hi haurà prou que les cooperatives s'ajuntin. Cal fer molts més esforços encaratats a potenciar la venda d'oli al detall, l'oli s'ha de vendre envasat. Les vendes envasades, dins de les Garrigues, actualment estan sobre el 40% del total de l'oli produït. I aquest 40% és enganyós, ja que aquí també hi ha inclòs l'oli que pren el mateix soci, o sigui que en realitat aquest percentatge seria inferior. Per tant, **el 60% de l'oli restant es ven a granel,**

Potenciar les vendes envasades donaria major estabilitat en les liquidacions als socis

"a cubes" que se'n diu. Però, és que si tirem 25 anys enrere, sabeu quin percentatge es venia d'oli envasat? Doncs, la resposta és un 40%. O sigui, estem igual ara que fa 25 anys, no s'ha avançat gens ni mica en aquest aspecte. Des de les gelades del 2001 que no s'han recuperat els nivells de les vendes envasades. És més, hi ha una lleugera tendència negativa en el percentatge d'oli envasat respecte al produït, ja que amb l'entrada de nous regadius la producció global d'oli va augmentant i les vendes envasades estan

estancades. I parlo de números en general; són mitjanes del sector. Evidentment, sempre hi ha l'alumne avantatjat de la classe que ho fa millor. La realitat és aquesta i els números són els que són.

Enguany, l'oli "en cubes" té uns preus elevadíssims però cal recordar que fa no gaires anys el preu estava per sota del 2 €/kg oli. L'única manera d'evitar aquestes dents de serra en els preus és augmentant les vendes envasades i donar d'aquesta manera una major estabilitat en les liquidacions als socis.

El procés de fusió de cooperatives, crec que no s'acabarà aquí. És un procés que ha començat i continuarà per poder donar resposta, i una solució, a les cooperatives de reduïda dimensió que en anys en què les produccions són molt baixes, com és el cas d'enguany, tenen greus problemes per poder tirar endavant degut als costos fixos que han de suportar. Això és una bona notícia per evitar que les cooperatives més petites acabin desapareixent. Però, per altra banda, tenim un problema endèmic en les vendes de l'oli envasat, en què caldria fer més esforços per incrementar-les i més encara en el context d'increment de producció en els nous regadius.





REPORTATGE

Els pastors, una espècie en vies d'extinció

La figura del pastor està desapareixent de les Garrigues. Les dificultats de mobilitat, l'impacte de l'agricultura intensiva, la inflació, la manca de relleu i el canvi climàtic han provocat estralls en un sector que ha reduït dràsticament el nombre d'explotacions i ha passat a alimentar el seu bestiar amb pinsos i subproductes.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN

Text i fotos

La tradicional pastura va de capa caiguda a les Garrigues (com a gran part del territori català). Cada cop hi ha menys pastors, i els que queden estan canviant els hàbits. Segons les darreres dades de l'Institut Català d'Estadística (vegeu la taula adjunta), la comarca (incloent-hi els deu municipis de les Garrigues històriques) ha perdut prop del 60% de les explotacions d'oví i el 40% de les de cabrum en els últims vint anys. Totes aquestes explotacions són semiextensives, és a dir, que en major o menor grau practiquen la pastura. Però cada cop menys. **La tendència és que els ramaders que queden en actiu vagin absorbint els que es retiren i acabin acumulant ramats cada cop més nombrosos** (ara la mitjana està en 600 caps de corders i uns 200 de cabres per explotació, quan fa dues dècades era de 150 menys). Aquestes cabanyes més grans fan que la seva mobilitat estigui més limitada i que l'activitat de pastura sigui més complicada.

Les xifres que presenta el conjunt de Catalunya no són tan extremes. La davallada en el nombre de granges d'ovelles a tot el país ha estat del voltant del 30% (la meitat que la registrada a les Garrigues), mentre que les de cabres és sols del 25%. Xavier Ribera, el president de la Federació d'Entitats Catalanes de Ramaders d'Oví i Cabrum (FE-

COC), explica que aquestes diferències es donen perquè a les Garrigues, com a les altres comarques del pla de Lleida (Noguera, Segrià, Urgell i Pla d'Urgell) la mobilitat dels ramats presenta greus dificultats. A diferència que al Pirineu, l'activitat agrícola de la plana s'ha intensificat de forma exponencial i el nombre d'infraestructures (com canals i carreteres) ha crescut tant que "les ovelles ja no hi troben pastures". Les zones d'exclusió per les aus (ZEPA), les terres de guaret, els terminis de pasturatge i, òbviament, el canvi climàtic estan obligant, segons la FECOC, a traure els animals a pasturar "només quan es pot". És a dir, **una activitat que abans es practicava cada dia de la setmana durant tot l'any ara s'ha reduït a períodes i moments determinats**. "Al Pirineu, la tendència no és tan nefasta com al pla", admet Ribera, "però en general es va reduint cada cop més la superfície de pastures".

El pla estratègic que l'Estat espanyol ha redactat per a l'any vinent per complir amb les exigències de la nova política agrària comuna (vegeu més informació a la pàgina 20) no sembla que hagi de millorar les coses. Paradoxalment, la PAC ha incorporat un ecorègim que pretén potenciar la

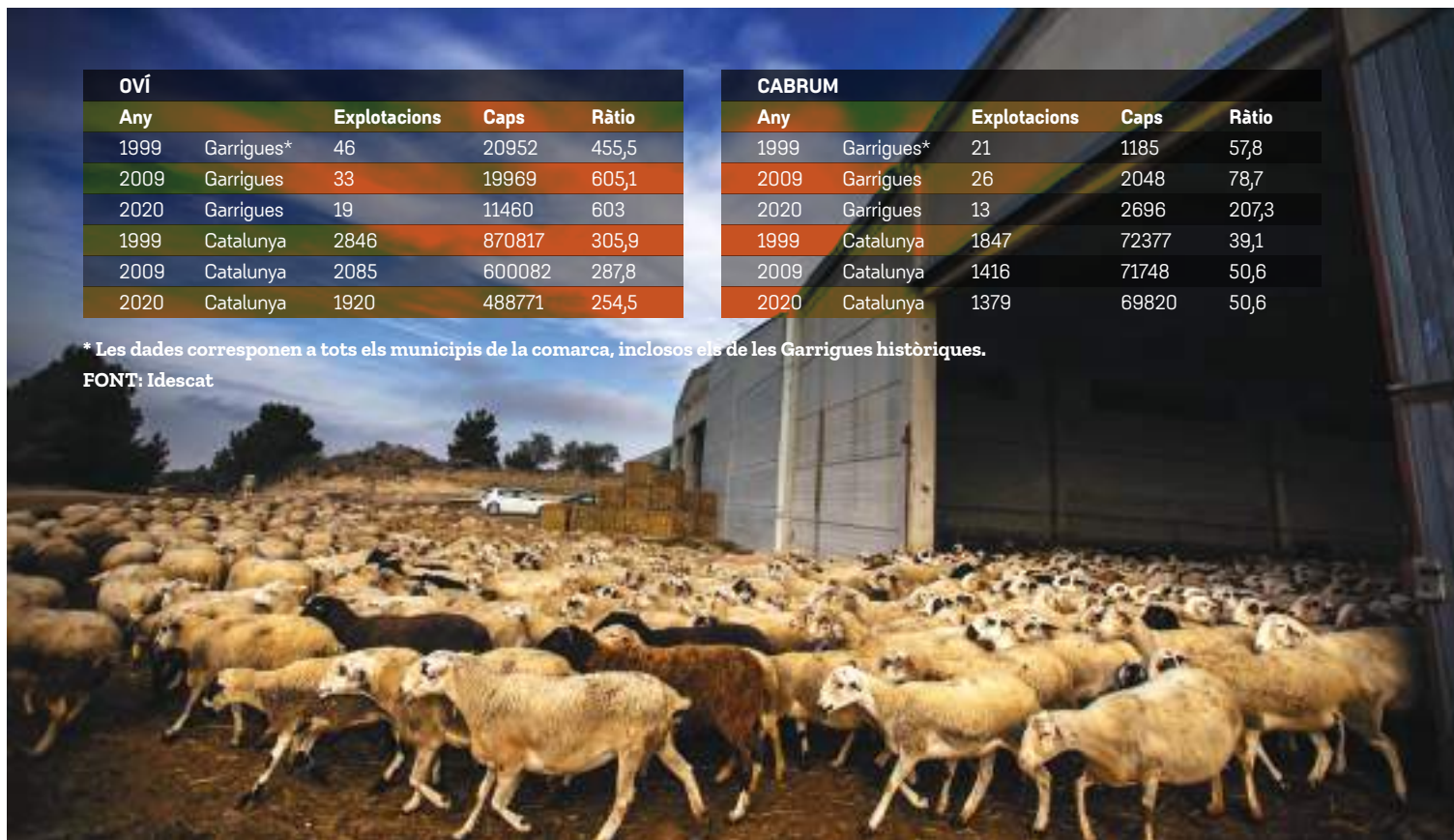
Les Garrigues ha perdut en 20 anys el 60% d'explotacions d'oví i 40% de cabrum

OVÍ				
Any		Explotacions	Caps	Ràtio
1999	Garrigues*	46	20952	455,5
2009	Garrigues	33	19969	605,1
2020	Garrigues	19	11460	603
1999	Catalunya	2846	870817	305,9
2009	Catalunya	2085	600082	287,8
2020	Catalunya	1920	488771	254,5

CABRUM				
Any		Explotacions	Caps	Ràtio
1999	Garrigues*	21	1185	57,8
2009	Garrigues	26	2048	78,7
2020	Garrigues	13	2696	207,3
1999	Catalunya	1847	72377	39,1
2009	Catalunya	1416	71748	50,6
2020	Catalunya	1379	69820	50,6

* Les dades corresponen a tots els municipis de la comarca, inclosos els de les Garrigues històriques.

FONT: Idescat



◆ Prop d'un miler de corders romanen tot l'any a les instal·lacions que té el pastor Josep Maria Llorach als Omellons.



◆ Josep Maria Llorach, dels Omellons, alimenta corders amb les seves cries. El pastor fa anys que té tot el ramat estabulat.

pastura al país. La novetat és que es bonificaran aquells ramaders que practiquin un pasturatge real i efectiu amb animals propis durant un mínim de 90 a 120 dies a l'any (o de 650 a 720 hores a l'any). Paral·lelament, es pretén promoure la sega dels prats d'una manera determinada i sostenible, evitant l'abandó i l'establiment de marges sense segar a les explotacions per evitar la pèrdua d'hàbitats. Però molts productors (fins i tot els tècnics més especialitzats) desconeixen amb

exactitud els detalls d'aquestes ajudes i, sobretot, si els pagaments aniran directament als propietaris de les terres de pastura o als ramaders que hi portin el seu bestiar.

La recent derogació de la llei que obligava qual-sevol pagès a demanar permisos excepcionals per dur a terme les cremes de restes vegetals a les seves finques ha donat un cert respir al sector. Malauradament, aquesta pràctica tan ancestral està canviant. "Abans es cremava molt



sovint i permetia que les finques quedessin netes i regeneressin pastura nova i de qualitat”, explica Ribera. Ara, molts pagesos prefereixen els herbicides, que acaben afectant negativament la pastura. Afegint això a les desbrossadores, les màquines extractores i els sistemes de reg, es confirma que el coeficient de pastura al nostre país cada cop és més petit.

Una SAT reduïda a la meitat

Josep Maria Llorach, dels Omellons, compta amb

una cabanya de fins a 1.200 corders, tots integrats al si d'una Societat Agrària de Transformació (SAT) on actualment en formen part cinc ramaders més. En el seu moment de creació, però, eren un total de dotze, que, amb el pas dels anys, ha anat perdent manxada. La SAT és un tipus de societat econòmica integrada normalment per productors agrícoles, ramaders o forestals, vinculats a la millora del medi, la promoció agrària i la prestació de serveis comuns. “La meitat dels membres han anat plegant perquè no han trobat relleu”, admet Josep Maria Llorach. La SAT que té constituïda busca bàsicament abaratir costos en la compra de pinsos i alfals i, sobretot, rendibilitzar la venda dels seus corders a carnisseries i grans intermediaris. La cadena d'establiments Caprabo és, de fet, un dels seus principals clients. Si la SAT s'acabés desfent, els seus membres difícilment podrien tirar endavant.

Llorach és fill d'agricultors. De jove, ell va prendre la decisió d'entrar al món ramader. **Als seus inicis, fa una vintena d'anys, ell sortia a pasturar pràcticament cada dia.** Tant a l'hivern com a l'estiu, sempre trobava zones de pastura per la comarca. **Ara, però, s'ha de limitar a fer-ho només entre febrer i juny. La resta de l'any, alimenta el ramat a la seva granja amb pinso, alfals, palla i veça o subproductes que compra a baix preu, com ceba, patata, pela d'ametlla i fulles d'oliver.** “Al final, em surt més a compte comprar el menjar dels corders que haver de pagar el sou d'un pastor perquè els tregui cada dia”, reconeix Llorach. El ramader utilitza la seva propietat als afores dels Omellons per guardar-hi els corders i treure'ls diàriament a un tancat adjunt. És una pràctica que li permet disposar de més temps lliure per conciliar amb la seva família. “Estabular els ramats facilita que sols calgui inspeccionar-los un o dos cops al dia, sense haver de passar-se cada hora amb ells pasturant”, reconeix.

Dels 1.200 corders que té la seva cabanya, Llorach en sol vendre cada any prop d'un miler. **Cada animal està cotitzat actualment en uns cent euros. Tots estan destinats al consum humà.** Quan tenen poc més de dos mesos de vida, els ven perquè els portin a l'escorxador. Fa pocs mesos, Llorach, juntament amb la seva dona, Fanny Alonso, va habilitar el seu propi escorxador. Aquesta infraestructura, a part d'estalviar-li desplaçaments, li permet també donar resposta legal al mercat **halal**, l'alimentació tradicional islàmica, al ser els musulmans un dels col·lectius que més consumeix corder a Catalunya.

Transhumància en camió

Marc Feixa ha viscut tota la vida entre corders. El seu pare, que ara ja té noranta anys, no ha conegut res més. “Encara ens visita cada dia a la nostra granja de cries”, assegura Feixa amb orgull. Fill de Castellans, ell va posar-se al capdavant del negoci familiar just després de graduar-se en

Agrònoms. La seva explotació, la més gran de les Garrigues i probablement de tot el pla de Lleida (amb un total de 5.000 caps de corders), no té però la continuïtat familiar garantida.

Posseir una cabanya de grans dimensions és econòmicament més rendible, però, arrossega enormes dificultats. Feixa distribueix els seus ramats en dues parts. Per una banda, les cries amb les seves mares romanen establades a les seves granges de Castellans i Mas de Melons. La família Feixa, a part dels ramats, disposa de suficients extensions de cultius per assegurar-se l'aliment de tots aquests animals que romanen tancats. Farratge i cereal són el seu principal aliment, al qual també afegeixen la compra de subproductes.

La resta de corders de Feixa, la gran majoria, van engreixant-se entre els diferents centres de pastura. A l'hivern, a la partida de Vallbona, una finca que Feixa té a la província d'Ossa, molt a prop d'Alfarràs, on els camps de panís i els rebrots d'alfals donen suficient menjar per als dies de fred. **Quan arriba la primavera, trasllada el bestiar cap a la Ribagorça aragonesa i la Vall d'Aran. Aquest llarg viatge al Pirineu, però, ja no el fa a peu, com antigament es practicava (la transhumància). Ara és tècnicament inviable. Feixa transporta els ramats en camions.**

El pas pels centres urbans està molt restringit, els sistemes de reg (canals principals, auxiliars,

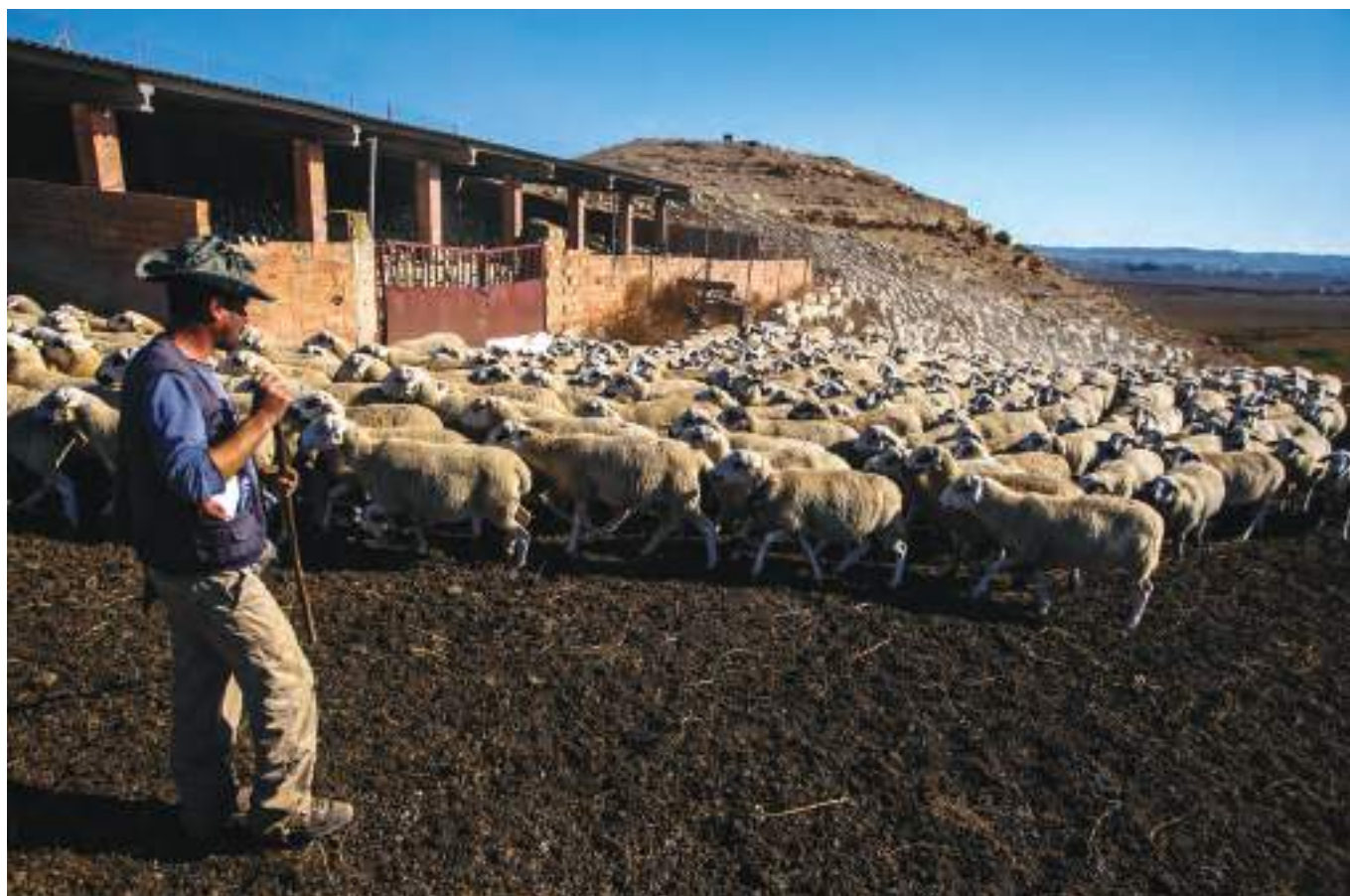
séquia...), les carreteres i la creació de nous camins rurals, les plantes d'energia fotovoltaica i els aerogeneradors converteixen el camí en una autèntica cursa d'obstacles. I amb tot això, una dificultat més: la intensificació de l'agricultura. Feixa lamenta que "ara els pagesos segueixen i llau- ren massa aviat i no deixen res per als nostres animals".

Un veterà prejubilat

Josep Bigordà de les Borges Blanques és un altre dels pastors històrics de les Garrigues. Podríem parlar del més veterà de la comarca encara en actiu. Amb els seus germans, regenta un negoci que integra vedells, corders, terres de conreu i, fins i tot, una carnisseria. **En Josep, que ja té 69 anys, és qui sempre ha tingut cura dels corders. I ara, a les portes de la seva jubilació, vaticina la fi d'aquest bestiar a la família.** "Si encara em continuen donant alguna subvenció, aniré aguantant un temps més", avança. Disposava d'un miler de caps, compta amb l'ajuda d'un pastor contractat i surt cada dia de l'any a pasturar. Però reconeix que el negoci dels corders ha anat molt a la baixa en els darrers anys. "Molt poca gent compra aquesta carn per menjar", admet

🍂

**"Ara els pagesos
segueixen i llau-
ren massa
aviat i no deixen res
per als animals"**



◆ Un pastor contractat per Marc Feixa cuida de les ovelles durant l'hivern a una finca prop d'Alfarràs.



Bigordà, que de la tasca de la pastura sempre n'ha fet una vocació. A l'hivern, porta a pasturar els corders a Juneda, però durant l'estiu els té tancats al corral. La manca de terrenys per pasturar l'ha obligat, des de fa uns vuit anys, a estabular els animals durant els mesos de més calor i alimentar-los amb pinso i farratges. "Avui en dia els agricultors aprofiten la terra fins a l'extrem i utilitzen sulfats que contaminen la pastura", justifica.

Sense opció de trobar ningú que el rellevi a la família, Josep Bigordà encara sortirà cada dia amb les seves ovelles fins que el cos li aguanti. O fins que les subvencions ho facin viable.

La manca de pastures obliga ara els Bigordà a estabular els corders durant l'estiu

L'últim pastor de la Granadella

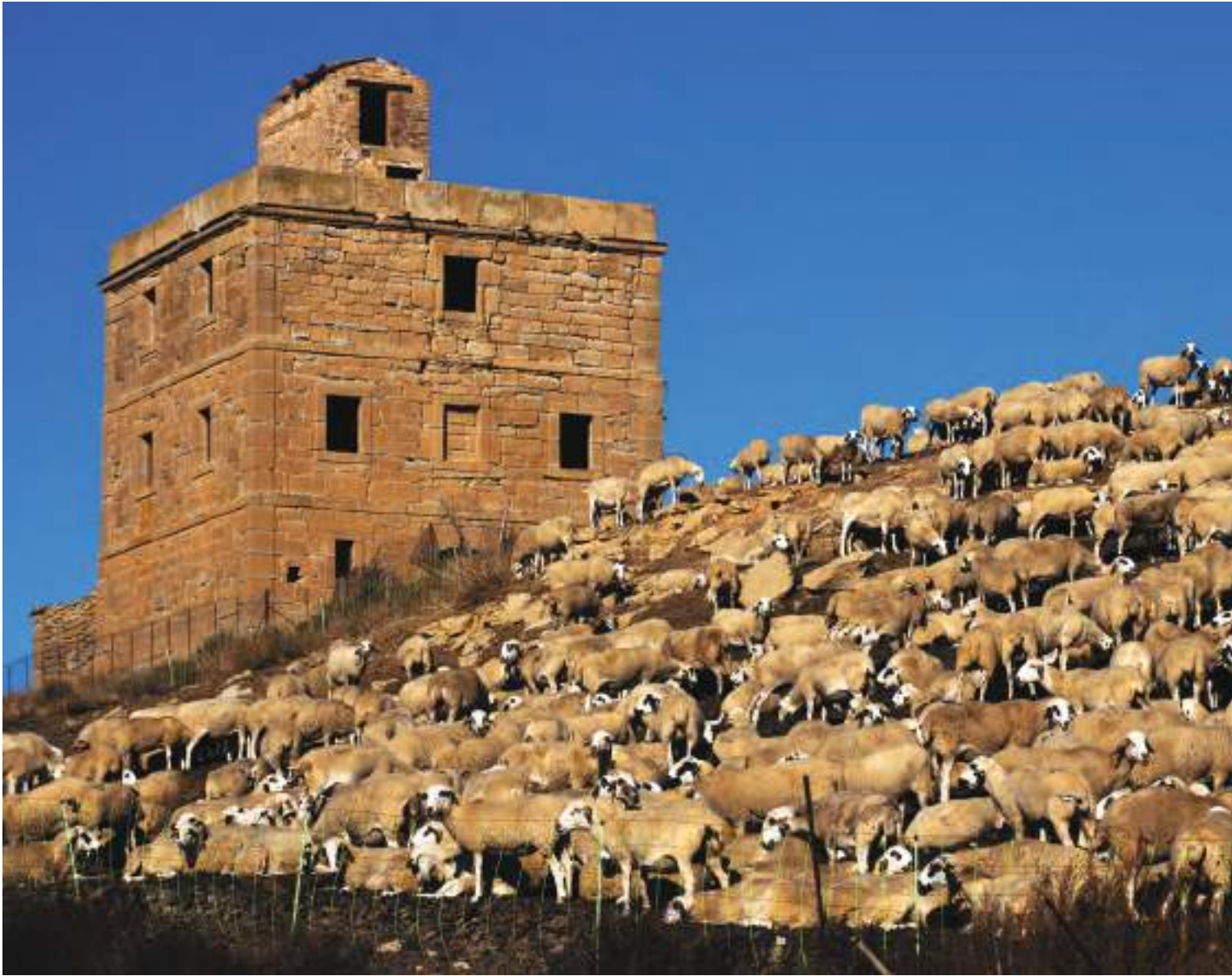
Fa diverses dècades, a la Granadella hi havia dotze ramaders que sortien cada dia a pasturar. Avui sols en queda un, Joaquim Flix, que disposa d'una cabanya de 400 corders. Quan els té engreixats, els ven a la carnisseria del poble. Fa més de quaranta anys que es dedica al pasturatge. Els seus pares eren eminentment pagesos i ell va decidir entrar dins el sector de la ramaderia, aprofitant els cultius familiars (bàsicament gra) per alimentar els seus propis corders. Ara, amb 57 anys, sols confia de poder treballar fins a la jubilació. I sembla que no serà fàcil arribar-hi. Aquesta tardor està tenint greus dificultats per trobar pastures. "Normalment, a la tardor sempre plou suficient perquè creixi l'herba", diu Flix, "però enguany no trobo res". Per això, durant aquests mesos ha hagut de comprar pinso i farratges per alimentar els corders i tem que

PROJECTE PER ACLARIR AMB LA PASTURA ÀREES FORESTALS DE TARRÉS I FULLEDA

Els ajuntaments de Tarrés i Fulleda han iniciat un pla que pretén gestionar la neteja i el manteniment de diverses àrees dels seus boscos per tal d'afrontar millor les properes campanyes d'incendis. Amb l'assessorament d'enginyers forestals, els consistoris han identificat tres àrees (dues a Tarrés i una a Fulleda) que sumen prop de 130 hectàrees i que serviran per donar millor accés als bombers a l'hora d'afrontar i atacar un potencial incendi. Aquestes àrees, que són tant de propietat municipal com privada, haurien d'estar condicionades i, sobretot, aclarides de forma regular. I aquí entren en joc els ramats locals, com les cabres del pastor de Fulleda, Francesc Roca. El projecte pretén donar suport a professionals com ell, facilitant-los infraestructures (abeuradors i tancats) i concedint-los ajudes públiques.

Els consistoris encara estan negociant el projecte amb el departament d'Acció Climàtica de la Generalitat, però l'enginyer Eduard Porta, un dels assessors contractats, ha avançat que és factible que aquest estiu ja estiguin habilitades les primeres deu hectàrees d'una zona de titularitat municipal. "Els consistoris desitgem posar tots els mitjans per garantir d'una manera sostenible la gestió del nostre entorn, millorar la prevenció dels incendis forestals i fer-ho amb l'ajuda dels pastors locals", explica l'alcalde de Fulleda, Jordi Arbós.





◆ Els efectes del canvi climàtic sobre les pastures se sumen a les grans limitacions de mobilitat dels grans ramats.

acabi esdevenint una pràctica habitual en el futur.

Els efectes del canvi climàtic sobre les pastures se sumen a les grans limitacions de mobilitat. Lamenta que amb el temps els pagesos hagin deixat de donar suport als pastors. "Abans anàvem tots a una i ara sembla que els fem nosa", lamenta Flix, que recorda que temps enrere sempre el solien trucar just després de les collites perquè anés a les seves finques per arreplegar amb el ramat el que quedava per terra. Ara res d'això no passa. **Els cultius intensius, l'ús d'herbicides i la desaparició de les carrerades (els camins del bestiar transhumant) se sumen a les limitacions que imposen els ajuntaments i el control persistent dels agents rurals.**

Joaquim Flix preveu que quan es jubili haurà de vendre els corders i tancar l'explotació. És una decisió que recentment ha pres Ramon Cornellana, un altre ramader de Puiggròs. En el seu cas, els atacs de l'os bru del Pirineu sobre el seu

bestiar van precipitar una jubilació que estava prevista. Ja s'ha desfet de tots els seus animals i, malgrat haver rebut indemnitzacions per la pèrdua de corders morts per l'os i una bona suma de diners per la venda de la resta, reconeix que "no compensa el cop sentimental que he patit".

Joves amb destins contraposats

Hi ha pocs pastors joves a les Garrigues. I dels pocs que queden, molts van plegant. Dos que hi ha actualment a les Garrigues s'han enfrontat a tantes adversitats que han hagut d'abandonar els seus ramats en algun moment de la seva curta carrera professional. Aquest és el cas de Francesc Roca, un veí de Fullella de 33 anys que lluita amb tots els seus mitjans per tenir el seu propi obrador de formatges de llet de cabra. Fa deu anys que va començar amb aquest projecte al poble, però per diversos problemes va haver de posar pausa al negoci i anar a treballar per a altres ramaders durant una temporada. Fa poc



◆ Corders menjant fulles d'olivera en un tancat dels Omellons, per culpa de la manca de pastures a l'exterior.

més d'un any que ha decidit tornar-ho a intentar. De moment, ha començat amb poc menys de mig centenar de cabres que sols li donen carn i llet per al seu propi consum. Però vol anar més enllà i augmentar la cabanya fins a les 200 unitats per tal de comercialitzar formatge.

Roca reconeix que és un afortunat de viure a Fulleda. És un dels pobles, juntament amb Vinaixa i Tarrés, amb més massa forestal de la comarca, on durant tot l'any troba espais per dur les seves cabres a pasturar. També és cert que disposar d'un ramat de poques dimensions l'ajuda en la seva mobilitat.

El seu principal front de batalla és, però, l'administració. Desconeix les raons per les quals li costa tant d'aconseguir els permisos per augmentar la seva cabanya. **"La burocràcia és insòlita", lamenta Roca, que fa mesos que presenta documents per assolir el seu objectiu.** Diu que sols continua endavant perquè "aquesta és la meva gran vocació".

Qui no ha pogut seguir és en Pau Palau. Aquest expastor de 40 anys de l'Espluga Calba viu ara amb la seva família a les Borges Blanques i es dedica exclusivament a la pagesia. L'any 2019 va decidir vendre's totes les ovelles perquè era impossible conciliar la pastura amb la seva vida personal. "La ramaderia ecològica que practicava m'exigia una dedicació diària, incompatible amb l'estil de vida que ara porto", reconeix. **La pastura**

reclama sortir amb el ramat de les sis del matí fins a les deu del vespre cada dia de l'any i, si no hi ha prou recursos per contractar mà d'obra, sols resta l'opció de fer-s'ho un mateix. Palau es dedica ara a l'agricultura ecològica, que li permet anar a buscar la canalla al col·legi i fer les tasques domèstiques que la família requereix.

L'escola de pastors, a Rialb, sembla una opció ben atractiva per garantir una continuïtat que de moment no sembla que existeixi. I és que el president de la FECOC, Xavier Ribera, denuncia que hi ha una gran desconexió entre aquest centre de formació i l'autèntica realitat ramadera. L'Escola de Pastors imparteix cursos de sis mesos i mig on es formen persones en l'àmbit de la ramaderia extensiva amb un enfocament agroecològic. Va dirigida principalment a aquelles persones que volen emprendre un projecte agroramader de petites dimensions. Després de quinze promocions, Ribera assegura que molt pocs pastors s'hi han acabat dedicant plenament. "Ja n'hi ha prou de discursos", conclou Ribera. "Volem que els polítics agafin el pic i la pala i donin una solució a tants problemes que patim els pastors".

L'escola de Rialb, amb 15 anys d'història, ha aportat pocs pastors, segons la FECOC



DENOMINACIÓ D'ORIGEN
protegida
LES GARRIGUES



**Aquest nadal, cuïna amb segell,
cuïna amb oli amb DOP Les Garrigues**
certificació, qualitat i origen

te'l portem a casa

Totes les cooperatives amb DOP tenen un servei a domicili
www.olidoplesgarrigues.com

Amb la col·laboració de:



Actuació del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2022 cofinançada per:



**EXCAVACIONS
MONTAGUT**

SOM ESFORÇ, DEDICACIÓ I PASSIÓ

696 963 490 | 696 963 489
montagut@excavacionsmontagut.com



NEW FARMS
LA QUALITAT, LA NOSTRA PRIORITAT

Distribuïdors oficials: **ROXELL** **FANCOM** **PLASSON** **Nest Farms** Xarxa comercial i servei tècnic per a tota Espanya

Central:
Carrí de Flix, s/n
25186 Llardecans (Lleida)

Delegacions:
San Clemente (Cuenca)
Sevilla

T: 973 13 02 92
comercial@new-farms.com
www.new-farms.com



La reforma de la PAC exaspera productors i no convenç ecologistes

Aquest gener es posa en marxa el nou pla estratègic de la PAC, dissenyat pel ministeri, per assolir en quatre anys uns nous objectius europeus mediambientals i socials. Per a molts productors, "aquesta reforma ja ha nascut morta"; per als ecologistes, les mesures no són suficients.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN · Text i fotos

La política agrària comuna (PAC) va néixer a Europa just després de la Segona Guerra Mundial, en un context econòmic d'escassetat alimentària. Establint una política intervencionista, buscava abastir la societat d'aliments a uns preus assequibles. A la dècada dels vuitanta, es va disparar la despesa agrícola per culpa dels excedents i, per això, es van aplicar noves mesures d'intervenció (ajudes a l'emmagatzematge privat i compres públiques) i ajuts a l'exportació per donar sortida als excedents. Les crisis alimentàries dels anys noranta i els desequilibris

entre oferta i demanda van anar obligant a fer altres reformes fins que el 2003 la Unió Europea va establir un nou sistema d'ajuda directa als agricultors, l'anomenat Pagament Únic. El 2008 es va plantejar la necessitat de donar una major legitimitat social a les ajudes i es van introduir nous reptes relacionats amb el canvi climàtic, la biodiversitat, l'energia i la gestió de l'aigua.

La reforma de la PAC del 2013 va fer un pas més enllà i va implantar un pagament específic per aspectes mediambientals (el conegut *greening*) buscant una PAC més sostenible. I ara, amb l'actual reforma que pretén cobrir els anys 2023-2027, **es prioritzen encara més les polítiques mediambientals i, per primer cop, es deixa que cadascun dels estats membres dissenyin les seves pròpies estratègies per al compliment d'uns resultats comuns.**

"Aquesta nova PAC ha nascut morta", així de contundent es manifesta Jordi Vidal, secretari tècnic del sindicat JARC que treballa en l'estudi i la difusió de les reformes que s'han anat aplicant a la PAC en els darrers vint anys. Totes les organitzacions agràries coincideixen a dir que la política europea és cada cop més restrictiva i obsoleta i queda fora d'un context econòmic mundial, marcat per la greu pujada de costos. Els grups ecologistes, que previsiblement haurien de mostrar-se més satisfets, lamenten alguns desequilibris que, segons ells, continuen beneficiant les pràctiques intensives i el regadiu. "Les ajudes europees haurien d'anar per als qui realment les necessiten", reclama Celsa Peiteado, responsable espanyola del programa d'aliments a WWF (World Wildlife Fund).



◆ Coberta vegetal en una finca d'ametllers dels afores d'Arbeca.



◆ La crema de restes vegetals està permesa per a explotacions petites.

Els ecorègims

El ministeri d'Agricultura pretén que la PAC "respongui millor als reptes presents i futurs, com ara el canvi climàtic o el relleu generacional, sense deixar de donar suport als agricultors per aconseguir un sector sostenible i competitiu". Indica que el seu pla estratègic, amb la connivència de totes les comunitats autònomes, cerca fomentar un sector agrícola competitiu i resilient, protegir el medi ambient i el clima en virtut de l'Acord de París i el Pacte Verd Europeu i enfortir el teixit socioeconòmic de les zones rurals. **Les persones beneficiàries d'aquestes ajudes hauran de complir a partir d'ara unes normes i bones pràctiques en matèria de clima i medi ambient, salut pública, fitosanitaris i benestar dels animals.** Si no ho fan, els pagaments disminuiran o se suspendran per complet. Aquestes normes estan basades en uns nous pagaments directes denominats eco-règims.

El 42,7% de la despesa del nou pla tindrà una contribució mediambiental i climàtica. Prop de 1.500 milions d'euros de pagaments anuals als agricultors estaran vinculats als compromisos mediambientals i climàtics que adquireixin per sobre de les normes establertes.

"Això vol ser una PAC verda i acabarà sent negra", insisteix el sindicalista Jordi Vidal, recordant que **aplicant sols els mateixos esforços mediambientals que s'han fet fins ara, el pagès perdreà un terç d'ajudes.**

1.500 milions d'euros queden vinculats al compromís de pagesos amb el medi ambient

Tot i que el govern espanyol permetrà a les explotacions petites seguir cremant restes de poda i vegetals, la PAC demana altres esforços. **L'obligatorietat de deixar una part dels guarets sense llaurar, la restricció a l'ús dels herbicides i el foment de cobertes vegetals en camps de cultiu són alguns d'aquests ecorègims.**

Per a alguns ecologistes, encara no n'hi ha prou. Una de les principals preocupacions més grans de Peiteado (WWF) és la gestió de l'aigua, un bé cada cop més escàs. "El 80% del consum d'aigua encara es destina a l'agricultura", recorda la mediambientalista, que lamenta que moltes polítiques continuïn encaminades al regadiu. "Hem de tornar l'aigua als rius i a l'ecosistema i no modernitzar sistemes de regadiu que no fan més que afavorir més cultiu intensiu i convertir el secà en inviable", conclou Peiteado.

Una renda baixa

De forma històrica, la PAC pretén incrementar la competitivitat i la productivitat de les explotacions agroramaderes a través de les ajudes a rendes, que garanteixen l'estabilitat dels ingressos a les explotacions agràries. El ministeri assegura que actualment a Espanya les ajudes representen l'11% dels ingressos i el 23% de la renda al sector agrari. Però gairebé de forma endèmica, **la renda dels pagesos i els ramaders encara està ancorada un 30% per sota de la renda mitjana de tots els sectors.** L'augment dels costos de producció i dels aliments està fent que la PAC no acabi equiparant el poder adquisitiu dels pagesos i ramaders al de la resta de la societat.

El galimaties de la PAC

On sí que estan d'acord ecologistes i productors és en el fet que la PAC és més complexa i incomprendible que mai. Es tracta d'un fet contradictori, perquè Brusselles fa anys que promet la seva simplificació. **Una terminologia tècnica difícil d'entendre, tràmits burocràtics enrevessats i una immensa varietat de tipologies d'ajuda fan que la PAC sigui poc amigable.** "Ni tan sols els tècnics especialitzats l'acabem d'entendre del tot", reconeix Vidal.

A llocs com les Illes Balears, l'administració autonòmica va posar en marxa un sistema de contractes territorials per explotació, de manera que els pagesos i ramaders, després de l'assessorament dels funcionaris, puguin disposar del paquet d'ajudes de la PAC adient a la seva producció. D'aquesta manera no els cal revisar tota la PAC per prendre les seves decisions productives a temps. A Catalunya es va fer algun intent semblant, però no va acabar fructificant. "Aquí una PAC individualitzada és impossible", denuncien els sindicats catalans, "quan molts de nosaltres hem d'assumir tasques de l'administració perquè aquesta no disposa de prou tècnics qualificats".





PUNT DE VISTA

A la caça de l'acceptació

Jonathan Fuentes i Cristian Orea són membres del vedat de caça de l'Albagés. Són dos caçadors, com tants d'altres, que dediquen bona part del seu temps d'oci a la cacera de conills, porcs senglars i cabirols, tres dels animals més superpoblats de la comarca i que provoquen estralls als conreus. Caminar quilòmetres de pedreres i bancals, recollir totes les restes de les seves municions, mantenir-se sempre a 50 metres de distància dels camins, prioritzar l'aprofitament dels animals, informar els agents rurals de les captures i, fins i tot, encaixar els insults d'algun detractor són algunes de les seves tasques rutinàries.

● FOTOS: Albert González.



Unió de Pagesos aplega homes i dones de totes les comarques de Catalunya que es dediquen a l'agricultura, la ramaderia o l'activitat forestal per compte propi, i que defensen solidàriament el sector agrari per millorar-ne les condicions de vida i treball.

6.000 AFILIATS I AFILIADES: Unió de Pagesos és el sindicat majoritari del camp català; compta amb més de 6.000 afiliats i afiliades i és el més representatiu a Catalunya.

65% DE REPRESENTATIVITAT: El 2021 va obtenir el 65% de la representativitat en les eleccions al camp català; sempre ha estat el sindicat més votat; ha guanyat les set eleccions agràries celebrades fins ara a casa nostra.

SINDICAT PROFESSIONAL: Unió de Pagesos es defineix com a sindicat professional, nacional català, democràtic, unitari, independent i progressista, així com preocupat pel medi ambient.



**UNIO
DE PAGESOS**

Sempre hi som!

Seguim més a les xarxes socials



www.uniopagesos.cat

agrokarXà

Un servei integral per a la teua tranquil·litat

- 30 anys treballant per a tu.
- 32.000 clients ara avui.
- Som a prop teu.



94 973 261 949 | 973 97 30 86 | www.agrokarxa.com



**Sistemes de reg · Regs d'espais verds
Impermeabilitzacions**

C. Sant Pere Clavé, 45 · 25340 VERDÚ
Tel. 636 271 200 – 636 551 330
www.orocampoagricola.com

LLOGUER I VENDA

Exposició amb més de 200 remolcs en stock!!!

- Fabricació a mida i personalitzada
- Recanvis i accessoris a domicili en 24 h
- Reparació i modificació de tot tipus de remolcs

**Entrega
immediata!!!
FEM TRANSPORT
A DOMICILI**



C/ Diagonal, 10 25331 TORNABOUS

www.speedrem.com 660 575 765 Speedrem_remolcs Remolcs Speedrem

973 570 678 / 660 575 765



JOSEP SELLART, ESMERALDA ROURERA I PERE ROQUÉ

Líders d'UP, JARC i ASAJA a Lleida

“L'administració està tractant el sector de l'alimentació com una mercaderia més”

Puiggròs. Reunits en una finca d'olivers, els caps de les principals organitzacions agràries de Ponent s'asseuen junts per discutir els problemes que amenacen el sector, amb moltes més coincidències que dissensions.



Albert González Farran

albert@somgarrigues.cat

[@AlbertGFarran](https://twitter.com/AlbertGFarran)

Albert González - Els sindicats encara són útils?

Esmeralda Rourera - A mi m'agrada més parlar d'organitzacions agràries.

A.G. - D'acord, t'ho compro.

Esmeralda - Cada cop té més sentit formar-ne part. Tenim regulacions més extenses, més burocràcia, i els productors necessiten assessorament.

Josep Sellart - Ens estan legislant persones que desconeixen el nostre sector. Calen veus representatives que marquin el camí a seguir. Si no és a través de les nostres organitzacions, costaria arribar als legisladors. S'han arribat a fer lleis injustes que gràcies a l'acció sindical s'han aconseguit revertir.

Pere Roqué - Entre les organitzacions podem

estar més o menys d'acord en les filosofies, però la nostra base és la mateixa: la defensa de la pagesia i la ramaderia. Nosaltres fem possible que les mobilitzacions siguin possibles i tinguin prou cobertura. Sense nosaltres, el polític de torn ho tindria molt fàcil per a una gestió nefasta.

Esmeralda - De fet, l'afiliació està creixent.

Pere - Correcte! I és que cada cop que s'ha de sortir al carrer, sempre hi som.

A.G. - Jo tinc la sensació que us assembleu massa als partits polítics, sovint competint entre vosaltres.

Pere - No competim. La nostra definició global és la defensa dels interessos dels productors. Això ens unifica.

“Col·locar la nostra producció al mercat té més repercussió que qualsevol subvenció”

Josep - La gran diferència amb els polítics és que nosaltres no ens guanyem la vida al sindicalisme, sinó fent de pagesos o ramaders. Traiem hores d'on sigui per treballar per les nostres organitzacions, que es basen en mecanismes democràtics que fan que qualsevol persona de la base pugui participar i fins i tot passar al davant. Com qualsevol altra organització.

A.G. - Quin és doncs el vostre front comú?

Pere - Els mercats. Per exemple, els anys 2017 i 2018, les crisis provocades per Rússia van acabar afectant tots els sectors. Ara, amb la guerra a Ucraïna, ens adonem que som excessivament dependents del seu gra. Podem discutir de rebre més o menys ajudes de l'administració, però el principal front serà sempre el mercat. Perquè col·locar la nostra producció al mercat té una repercussió immensament més gran que qualsevol subvenció. A una persona jove, per moltes ajudes que li donin, si al darrere no té una línia de comercialització, durarà dos dies.

Esmeralda - Hem de fer que pagesos i ramaders no acabin desapareixent. Sense anar més lluny, la nova PAC ja no defensa el nostre model d'explotació. Ens estan regulant mediambientalment perquè acabem sent inviables, quan no som ni de lluny els principals contaminants. Al final, hem d'assolir la sobirania alimentària i permetre que els productors puguem viure'n.

Josep - Europa està tractant el sector de l'alimentació com una mercaderia qualsevol. I no ho és.

Esmeralda - Quin model de país volem? Sis de cada deu pagesos i ramaders són majors de 55 anys! L'administració ha de pactar amb nosaltres i no voler convertir el camp en un jardí. Ens han de permetre guanyar-nos la vida i no aprovar ajudes com la PAC que acabin convertint-se en restriccions.

Pere - El rumor que diu que vivim de les ajudes és fals. Insisteixo. Nosaltres vivim dels mercats. El que produïm ja no és ni tan sols per a Catalunya o Espanya. Estem parlant del mercat europeu. Per exemple, una bona part de l'oli que fem a les Garrigues necessita una línia de sortida a l'estranger.

A.G. - I quina és l'eina per controlar millor el mercat?

Pere - Tenir lleis concretes i clares de comercialització, que almenys compensin les pèrdues que estem patint. Necessitem veus autoritzades als mercats per deixar de patir. Malauradament, Brussel·les no hi vol entrar.

Esmeralda - Ens imposen controls sobre els aliments que produïm, mentre que no ho fan amb el que ens porten de fora.

Pere - Patim les polítiques més restrictives del món. El medi ambient i el benestar animal fan que tinguem el producte de millor qualitat del



◆ FOTOS: Albert González

món, mentre ens està entrant de tot. El que arriba del Marroc està conreat amb productes fitosanitaris que fa anys que aquí estan prohibits.

Josep - La comunitat europea està afavorint una competència deslleial. És un doble joc, totalment il·lògic.


A.G. - No estem tenint una bona reforma de la PAC doncs...

Josep - La PAC està perdent tot el seu sentit originari. Es va crear després de la Segona Guerra Mundial per assegurar la sobirania alimentària dels europeus. Era una ajuda a la societat, per alimentar-la a preus dignes. Però s'ha convertit en un xantatge ambiental, imposant-nos pràctiques sense cap compensació. El nostre poder adquisitiu va a menys. Si no som capaços de crear unes bones condicions de mercat, una llei de la cadena alimentària que realment funcioni, serà impossible seguir.

Pere - Un altre exemple: només a Lleida tenim



més de 40.000 hectàrees de ZEPA [zones de protecció d'aus]. Realment són necessàries? Una cosa és ser medi ambientalista. Una altra, exterminar la nostra producció. Hi ha molts pagesos que no poden regar per culpa de la ZEPA.

—  —

“L’administració ha de pactar amb nosaltres i no voler convertir el camp en un jardí”

els nostres cultius necessiten aigua. Fins i tot els olivers i l’ordi. No té cap sentit empobrir una zona, sigui quin sigui el motiu. La política d’una natura intocable farà que al final ja no

Josep - L’aigua no fa mal a ningú! És perfectament compatible un reg amb una zona ZEPA.

Pere - El que no és compatible és aquesta prohibició.

Josep - Nosaltres no parlem de canviar els cultius i traure-li l’hàbitat a l’ocell. Però tots

quedin pagesos per gestionar el territori.

Esmeralda - Cada dia es perden terres de cultiu al nostre país i crec que a Catalunya hem arribat al 60% de massa forestal. Tindrem problemes d’incendis.

Pere - Programes com el PirosoLIFE [per a la reintroducció de l’os bru al Pirineu] estan bloquejant la ramaderia extensiva. No es tracta que ens donin 400 euros per cada vedell mort, sinó que el ramader pugui a pasturar segur amb el seu ramat. Sembla com si l’administració ja dona per fet que l’os acabarà matant bestiar i assumeix unes compensacions que no són ni tan sols suficients.

Esmeralda - Aquí hi ha interessos que es beneficien de totes les restriccions que patim. Són gent amb sou, no com nosaltres. És molt bonic tenir un despatx a Europa i defensar certes polítiques mediambientals que no els afecten.

Pere - I el mateix passa amb el conill. Tanta protecció del medi ambient provoca que molts cultius acabin desapareixent. Fins i tot està provocant la despoblació del món rural. I quan arriben les eleccions, tots els polítics es passen pel territori reivindicant la importància del nostre sector. Totalment contradictori.

Esmeralda - Hi ha fam al món, estem deixant de produir aliments i ens obliguen a importar d’Austràlia o Sud-amèrica. Endequina quina petjada de carboni té això. És surrealista.

Josep - Tots aquests amants del medi ambient haurien de tenir en compte que el paisatge que veuen i gaudeixen és fruit de la feina de moltes generacions de pagesos que l’han cuidat. Hem gestionat sempre el territori.

A.G. - Doncs a mi em sobta que molts pagesos hagin acabat demanant energies renovables als seus regadius.

Pere - I saps per què passa això?

A.G. - Digueu-m’ho vosaltres.

Pere - Si tens un camp de pomes que et paguen a 23 cèntims el quilo i, de cop i volta, t’ofereixen el negoci de les renovables... què faries? Tenim un problema de mercats. I em sembla que estem tots d’acord que el país no pot convertir-se en un bancal de plaques fotovoltaïques.

Esmeralda - Necessitem una regulació més adequada de les energies renovables. Estem a favor que un pagès en destini una part de la seva explotació per fer-la més viable. Però no d’immensos latifundis, impulsats per grans empreses.

Josep - Correcte. El conflicte no neix dels pagesos, sinó dels propietaris de les terres. Un pagès mai instal·larà plaques a la seva millor terra, sinó que la continuarà conreant per garantir-ne la viabilitat. Però els terratinents veuen més el benefici econòmic en les renovables que continuant arrendant-les als pagesos.



Pere - La pel·lícula *Alcarràs* està reflectint molt bé aquesta realitat.

Josep - Com sempre, anem tard. Fa temps que se'n parla del canvi climàtic i ara sembla que hàgim de córrer tots a aixecar grans parcs de renovables. La sobirania energètica és important, però no ha d'anar en detriment de l'alimentària.

Esmeralda - L'aigua serà el següent recurs que

es mercantilitzarà.

Josep - Nosaltres no gastem aigua. La convertim en aliments. És un procés de transformació. No ens quedem l'aigua, com moltes altres indústries, sinó que la posem al servei de la gent.

A.G. - Hi ha projectes ramaders, com el de Nova Tracjusa, que han aixecat crítiques de



l'opinió pública.

Esmeralda - Estem a favor del que decideixi el territori. Els ramaders són prou responsables i, si creuen que una incineradora és necessària, nosaltres també hi estarem a favor.

Josep - El projecte de Juneda és d'economia circular, d'energia renovable, impulsada per ramaders locals i que compleix la normativa per donar una solució al problema de les dejeccions.

cions. No trobo raons per estar-hi en contra. És el que la gent del territori ha acabat decidint.

A.G. - **Recordo que prop de mig miler de persones es van manifestar en contra del projecte a les Borges Blanques.**

Josep - Totes aquestes persones estan ben informades del projecte? O sols es manifestaven per si de cas? Passa el mateix en altres àmbits. Ningú vol un repetidor de telefonia mòbil prop de casa, però tothom demana gaudir de bona cobertura. Molts s'oposen als abocadors, però s'obliden del que es fa amb la seva brossa després de llençar-la al contenidor. Hem de ser una mica responsables.

Pere - M'agradaria saber quants de tots els que es van manifestar a les Borges Blanques viuen del sector ramader.

Josep - Sempre hi ha interessos oposats de sectors que pretenen fer-ne opinió pública. Entenc que els nostres ramaders, a diferència d'uns forasters que vulguin lucrar-se, faran els canvis que siguin necessaris per adaptar-se a les necessitats del territori.

Esmeralda - Hi ha una manca general d'entendre el nostre sector. Quin problema hi ha a llençar purins al tros en un dia festiu? Les olors molesten? Doncs pocs es queixen de les pudors i la contaminació de Barcelona quan hi van. S'està perdent el vincle amb el món rural.

Pere - Tot Lleida, des de Bovera fins a Canejan, és la gran oblidada de Catalunya. Som la ventafocs.

A.G. - **Què fa que les dones tinguin tan poca visibilitat al món rural?**

Esmeralda - Les dones sempre hi són.

A.G. - **A les mobilitzacions agràries no les veig.**

Esmeralda - Les dones som sols un 9% a les nostres organitzacions. És cert. Però és que, a més de dones rurals, som les cuidadores de la llar. Costa canviar aquest estereotip. Sembla que les noves generacions ho intenten, però hi ha molta feina a fer.

Josep - Que no tinguem dones a les organitzacions és un reflex de la situació del sector. És una feina tradicionalment d'homes. Afortunadament, això està canviant i al sindicalisme li està costant trobar dones que vulguin implicar-se. És un procés que demana temps.

Pere - Des del 1995 ha anat canviant. Però no deixa de ser un problema de tota una societat.

Josep - La pressió dels mitjans per visualitzar les dones va en contra que moltes d'elles vulguin fer el pas endavant. Segurament se senten massa observades.

Esmeralda - L'administració no pot canviar actituds i voluntats individuals. Per moltes lleis de paritat, no pots imposar obligacions. El canvi hauria de venir amb l'educació.

El teu especialista en solucions energètiques



SOLENVER
Soluciones energéticas



Energia solar
fotovoltàica



Cooling
solar



Eficiència
energètica

Pol. Industrial Les Comes,
C/ Marinada 37
25123 Torrefarrera (LLEIDA)

973 788 888
680 188 690
600 468 402

www.solenver.com
admin@solenver.com



Som pagesos i ramaders COM TU

ASAJA - ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS AGRARIS DE LLEIDA
Enric Pubil, 18 altell 1^a · 25006 Lleida
Tel. 973 234 326 · 619 964 795 · Fax 973 231 015
www.aeall.net · agraris@aeall.net

OFICINA A LES GARRIGUES · Nou, 3 · 25178 Bovera

Serveis de l'entitat

- Assessorament tècnic i jurídic
- Tramitació de la P.A.C
- Plans de millora
- Incorporació de joves agricultors
- Adecuació de granges a la nova normativa
- Cursos de formació gratuïts (Manipulador fitosanitari, ecocondicionalitat i bones pràctiques agràries, riscs laborals...)
- Assegurances agràries
- Gestió de temporers
- Possibilitat de participar a les taules sectorials
- Revista mensual amb tota l'actualitat del sector agrícola-ramader

SOMGARRIGUES US DESITJA

Bones Festes!

C/ Nou, 2 2a
25400 Les Borges Blanques
Tel. 973 14 24 20
www.somgarrigues.cat

SOMGARRIGUES

SomEsports

SOMCANALS

SOMRURALS

Crida a la solidaritat entre productors d'oli en una campanya crítica

Algunes de les cooperatives de les Garrigues, juntament amb els responsables de la Denominació d'Origen Protegida, fan una crida pública a la solidaritat i a l'ajuda mútua entre els productors d'oli d'oliva davant una campanya que es preveu escassa i afectada per la pujada de costos.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN · Text i fotos

La present campanya d'oli d'oliva es presenta crítica. Quan encara no s'ha acabat la collita, la majoria de productors vaticinen una caiguda en picat de la producció, calculada entre un 50 i un 75% inferior a l'edició passada. El president de la Denominació d'Origen Protegida (DOP), Enric Dalmau, vaticina una producció conjunta dels seus membres adherits de tot just dos milions

de quilos d'oli. A la passada campanya, la quantitat va ser de 4,5 i, **segons la DOP, el potencial dels seus olivers s'estima en set milions de quilos en les seves condicions òptimes.**

La immensa majoria de cooperatives de la comarca han aplicat pujades de preu del seu producte envasat (el que venen directament per internet o a les seves botigues). La limitada quantitat d'oli, afegida a la inflació de material (sobretot plàstic, vidre i cartó) i els elevats costos de l'energia (essencial per fer funcionar els



◆ Els productors d'oli calculen que la quantitat d'enguany caurà fins al 75% a les zones de seca.



◆ Josep Maria Perera i el seu fill Jordi pleguen les olives en una finca als afores d'Arbeca. Calculen que enguany tindran una producció molt més baixa.



molins premsadors) ha obligat els productors a reajustar les tarifes del seu oli. El cas més paradigmàtic és el de la cooperativa d'Arbeca, que a l'octubre va anunciar una pujada de 25 a 28 euros i, a finals de novembre, davant l'elevada demanda de botelles d'oli nou, va decidir aplicar un altre increment que marca el preu (definitiu) als 29,9 euros. En general, les cooperatives de les Garrigues han imposat un encariment del 7 al 15% de tots els seus envasats.

La principal preocupació (i causa de les pujades) és que no es pugui atendre la demanda d'oli fins a final de campanya. Per aquest motiu, la majoria de productors descarten que hi hagi excedent suficient per vendre a granel i destinar-lo a l'exportació. Es preveu que la majoria es vengui envasat. Sols les cooperatives amb major producció, com per exemple la de Maials, podrien arribar a tenir aquest excedent. Precisament els dos milions de quilos d'oli que calcula la DOP per a aquest any coincideixen amb la quantitat que s'ha venut enguany sols als clients directes. És, doncs, una situació límit.

Per la seva banda, **el mercat de l'oli a granel té fixat actualment el preu mitjà de referència en 5,5 euros el quilo, un índex que supera amb escreix el de l'any passat** en aquesta mateixa època. El mercat internacional intenta així pressionar els productors de les Garrigues perquè exportin el poc oli que tindran aquest any. De moment, la majoria de cooperatives mantenen la intenció de no abandonar el mercat local i continuar atenent els seus clients més fidels. "L'alça de preus pot temptar algun productor a exportar, però la venda des de les nostres botigues sempre ha estat molt més segura i menys volàtil", explica Francesc Vilanova, responsable comercial de la Cooperativa Sant Isidre de les Borges Blanques. "Les nostres organitzacions no tindrien cap sentit si no prioritzéssim els nostres clients més fidels", manifesta Ramon Barrull, el president de la cooperativa de la Granadella, una de les principals productores de la zona (l'any passat va superar els 600.000 quilos d'oli).

El que sí que està havent-hi és una crida generalitzada a la cooperació entre entitats. Jaume Gotsens, president de l'Arbequina, reivindica que el sentit de les cooperatives és l'ajuda mútua. "És el més lògic", afegeix. I és que **els productors amb quantitats més baixes confien de comprar l'excedent d'altres abans que aquestes ho venguin al mercat internacional.**

Tots a una

La crida va més enllà del traspàs d'excedents entre cooperatives. Pactar preus és una mesura que es feia anys enrere, però es va haver de descartar perquè atemptava contra la llei de la competència. Però una altra de les pràctiques més històriques és el de l'optimització de re-



◆ El molí de la Cooperativa de Sant Isidre va premsar l'oli verd conjuntament amb Arbeca i l'Espluga Calba.

curso. Enric Dalmau recorda que **a la DOP hi ha disset molins premsadors (un per cada membre adherit), "quan en tindriem prou amb mitja dotzena"**, afegeix. Cada entitat vol tenir el seu propi sistema de producció, però econòmicament és més inviable. Per això no es descarten sinergies futures més abundants per abaratir costos.

La iniciativa més recent en aquest sentit va tenir lloc a principis de campanya, quan les cooperatives de Sant Isidre, d'Arbeca i de l'Es-

pluga Calba van acordar premsar juntes amb un sol molí (el de les Borges Blanques). Van produir plegades el seu oli verd, el de la primera collita, un oli de poc filtratge que procedeix de les olives més verdes, collides unes setmanes abans del que és habitual. Jaume Gotsens recorda que no és un fet inèdit. "Les cooperatives de les Garrigues sempre hem col·laborat entre nosaltres per abaratir costos, sobretot amb la compra de material", afegeix Gotsens. Precisament una de les tasques de la DOP és fa-



◆ Un treballador de la Cooperativa de Vinaixa observa l'oli que surt del seu molí.

cilitar acords de comercialització, és a dir, connectar compradors i venedors d'oli perquè arribin a acords i "ningú es quedi sense producte", diu Dalmau. Un altre episodi d'aquest tipus va ser **l'acord de fusió del passat agost entre les cooperatives de Maials i Granyena**. Suposa un pas més en la col·laboració que ja tenien fins ara, segons el qual els socis de Granyena descarregaven i netejaven les olives a Granyena, però costejaven el transport fins a Maials, on s'elaborava l'oli. Ara, i durant tres anys, el

sistema continuarà sent el mateix, amb la diferència que el transport l'assumirà Maials, on la vintena de socis de Granyena passaran a ser membres de ple dret.

"Necessitem treballar junts per afrontar els reptes de futur", reivindica Dalmau, recordant altres exemples com l'acord entre els productors de Sant Martí de Maldà i d'Arbeca per premsar junts l'oli al molí del municipi de les Garrigues. "Ja ens anem espavilant", conclou el president de la DOP.

Redueix la factura de la llum amb la instal·lació de panells solars claus en mà amb Becquel

Gaudeix de la teva instal·lació de panells solars amb totes les bonificacions i ajudes disponibles*

Ens encarreguem de tot el procés, permisos, instal·lació, posada en funcionament i legalització per gaudir de l'energia 100% renovable en la instal·lació de panells solars per cases, naus industrials i granges.

Travessera As, 6 ALCARRÀS (polígon del Revés) · Telèfon: 973 98 27 88 · www.becquel.com

 **COOPERATIVA**
Al servei del territori
GESTIÓ AGRORAMADERA DE PONENT

Estimem la pagesia
Treballem per les persones

Ramaders i ramaderes compromesos amb el territori



som

persones · territori
ramaders · origen
arrels · Garrigues
responsabilitat
llavor · pagesos
coratge · passió
vida · innovació
impuls econòmic

"6 anys ajudant a créixer
el món rural i les Garrigues"



més informació
firaoli.cat



20, 21 i 22
GENER
2023

LES BORGES BLANQUES

FIRA DE L'OLI

QUALITAT VERGE EXTRA
I LES GARRIGUES



NOTÍCIES

ENTITATS

L'Associació de Dones del Món Rural estrena junta, presidida per l'enòloga Rosa Domènech



◆ Membres de la nova junta. FOTO: Associació de Dones Rurals.

Bellver de Cerdanya

L'Associació de Dones del Món Rural va escollir, en una assemblea extraordinària celebrada el 17 de novembre, una nova junta rectora presidida a partir d'ara per l'enòloga Rosa Domènech, propietària del celler Xavier Clua de Vilalba dels Arcs, a la Terra Alta. D'aquesta manera, finalitza el mandat de l'arbequina Dolors Català, que havia estat presidenta de l'entitat des que es va constituir, el novembre del 2018.

La nova representant, en declaracions al diari digital *Vadevi*, va avançar que "seguirem el camí iniciat ara fa quatre anys quan es va constituir l'Associació, donant veu i visibilitat a l'entitat i a les dones que en formem part, i portant-la a ser un referent de dones al nostre país, sempre amb la voluntat d'incidir i decidir sobre el nostre futur i el del sector primari".

La candidatura a la nova junta la formaven dotze persones d'àmbits de Catalunya: Pirineus, Tarragona, Terres de l'Ebre, Lleida, Barcelona, Girona i la Catalunya Central. Els càrrecs que s'han renovat han estat el de presidenta, vicepresidenta, tresorera, secretària i vuit vocals.

Lluita per una major visibilitat de la dona

L'Associació de Dones del Món Rural és un grup de dones que es dediquen al món rural (pageses, ramaderes, pescadores, forestals) que lluita per donar visibilitat a la seva feina, defensar els seus interessos i necessitats, crear sinèrgies i millorar la igualtat d'oportunitats del sector.

CANVI CLIMÀTIC

Crida de l'IRTA a millorar els sistemes de reg per reduir el consum d'aigua en temps de sequera

Lleida

Es ls cultius de regadiu han necessitat aquest any un 14% més d'aigua de reg que la mitjana dels últims cinc anys per poder garantir les produccions i, durant les onades de calor, la demanda de l'aigua s'ha incrementat fins a un 25%. Aquestes són les dades més rellevants anunciades recentment per l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA). El seu delegat a Lleida, Joan Girona, va advertir que cal "introduir canvis en la manera com produïm els nostres aliments" per afrontar el canvi climàtic. Entre les mesures proposades, l'IRTA aconsella fer un ús més eficient de l'aigua amb la digitalització dels sistemes de reg o reduir l'aportació al màxim sense que els arbres hagin de patir.

INFLACIÓ

L'Estat concedeix ajudes fiscals a agricultors i ramaders per a la compra de gasoil i fertilitzants

Madrid

Es ls agricultors i ramaders podran acollir-se l'any que ve a deduccions en el rendiment net de l'impost sobre la renda per l'adquisició de gasoil agrícola i de fertilitzants, com a mesura excepcional per pal·liar els efectes de l'encariment dels costos de producció. Una ordre del Ministeri d'Hisenda per al proper exercici contempla la reducció del 35% del preu d'adquisició del gasoil agrícola i del 15% dels fertilitzants. A més, es manté l'índex aplicable a les activitats ramaderes que alimentin el bestiar amb pinsos, sempre que representin més del 50% de l'import dels consumits. També es manté l'índex per ús d'electricitat per al reg, amb una reducció d'un 25% del rendiment net extensible a tots els regadius.

NOTÍCIES

RECONeixEMENTS

Les pomes de cal Perico, de Bellaguarda, guanyen el premi de JARC a la millor golden

Bellvís

Roger Piñol, responsable de Pomes de Cal Perico, de Bellaguarda, va ser el guanyador de la categoria superior de l'edició del 2022 del premi internacional de la Poma Golden, l'anomenada categoria Super Gold, que va atorgar Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC) en col·laboració de l'IRTA. L'acte d'entrega va tenir lloc el passat novembre a Bellvís, on el xef Joel Castanyé va fer un *showcooking* amb una recepta amb la poma guanyadora. Piñol va voler estar acompanyat del seu padastre, a qui considera coreponsable de l'èxit per haver mantingut l'aposta per la fruita dolça a Bellaguarda, on aquest cultiu no és habitual actualment, i per haver-li traspassat els seus coneixements.

PROTECCIÓ

El Govern inicia la consulta pública per declarar el Parc Natural de les Muntanyes de Prades

Barcelona

El Govern ha acordat l'inici de la consulta prèvia a l'elaboració del Projecte de decret de declaració del Parc Natural de les Muntanyes de Prades i d'aprovació del seu pla de protecció del medi natural i del paisatge. La consulta pública prèvia és un tràmit obligatori i és la primera etapa d'un procés participatiu més ampli. La declaració com a parc natural comporta una protecció especial i la definició d'un règim d'ordenació i gestió de l'àmbit territorial de les Muntanyes de Prades superior al que disposa fins ara. El seu àmbit geogràfic inclou un total de 22 municipis i cinc comarques (incloses les Garrigues). Amb la creació d'aquest parc, ja seran catorze els inclosos en la xarxa de parcs de la Generalitat

AJUDES

Els sindicats denuncien que molts productors encara no han cobrat la bestreta de la PAC

Lleida

Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya ha manifestat la seva indignació perquè a hores d'ara encara hi ha perceptors de la PAC que no han cobrat la bestreta. Segons els càlculs efectuats per l'organització, uns 2.000 productors agraris encara no han rebut l'ingrés del pagament avançat de la PAC. "El departament no ha fet la seva feina", apunta Joan Carles Massot, president de l'organització agrària. En data de desembre, encara no s'han resolt les revisions de les sol·licituds que inclouen FotoDUN, monitoratge o cessió de drets, entre altres. "Estem cansats de demanar que avancin el pagament de la bestreta, i ni tan sols són capaços de concretar les dates", va denunciar Massot, "ens sembla una manca total d'eficiència".

PROJECTES

Ajuda de 14.000 euros per a un projecte del Consell Comarcal contra el despoblament rural

Les Borges Blanques

El consell comarcal de les Garrigues rebrà 14.000 euros de l'Associació Catalana de Municipis (ACM), a través de la Fundació Transparència i Bon Govern Local (FTBG), per executar el projecte *Noves oportunitats sostenibles i digitals per generar activitat econòmica i ocupació a les Garrigues*. L'actuació consisteix a crear una taula de treball i de debat sobre el futur empresarial de la comarca, des del punt de vista industrial i turístic, i reactivar l'Associació de Turisme de les Garrigues. Aquest projecte va ser seleccionat el passat novembre, juntament amb unes altres tres iniciatives, en la segona edició del projecte *Arrelament al territori*, per combatre el despoblament organitzat per l'ACM.

NOTÍCIES

NEGOCIS

Una desena de productors d'oli d'oliva de les Garrigues al primer Olive Oil Business Forum



► Imatge de la trobada a la Granadella. FOTO: Prodeca

La Granadella

Una desena d'elaboradors d'oli d'oliva de les Garrigues van participar al novembre en el primer Olive Oil Business Forum, una trobada de negocis organitzada per la Generalitat, mitjançant Prodeca, junt amb ACCIÓ, l'agència per a la competitivitat de l'empresa del departament d'Empresa i Treball, així com la Cambra de Comerç de Lleida.

A l'Olive Oil Business Forum van assistir vuit compradors provinents d'Alemanya, el Regne Unit, el Japó i Taiwan, que es van reunir amb una vintena d'empreses catalanes amb l'objectiu de posar en comú els seus interessos i generar fluxos de negoci. Entre les firmes participants hi havia el Grup Pons, de l'Albagés, la cooperativa de Juncosa, el Molí dels Torms i les cooperatives de Bellaguarda, la Granadella i Sant Isidre de les Borges Blanques.

El programa incloïa una visita oleoturística a la Granadella, a alguns camps d'oliveres, als establiments de les cooperatives de la zona i al Museu de l'Oli i el Centre de la Cultura de l'Oli. Es van organitzar entrevistes de trenta minuts seguint una agenda preestablerta entre els empresaris catalans i els operadors internacionals i posteriorment visites presencials a la seu d'algunes empreses productores. La intenció era "maximitzar els resultats comercials per a les empreses catalanes del sector oleícola i consolidar una plataforma estable de negoci per unir els interessos de totes les parts i generar fluxos de negoci en mercats estratègics".

PROTESTES

Mobilització de pagesos per cobrar ajuts pel temporal Filomena que els van ser denegats

Lleida

Una vintena de pagesos que van patir danys a les seves explotacions pel Filomena van mostrar al novembre la seva indignació davant de la seu d'Acció Climàtica a Lleida, convocats per Asaja, l'Ajuntament de Bovera i la plataforma d'afectats. Es queixen que, després de gairebé dos anys, encara no hagin rebut els ajuts que va habilitar el Departament per paliar els danys de la nevada, que va malmetre moltes oliveres a les Garrigues i el Segrià, entre altres comarques. Els pagesos afectats critiquen que la conselleria no ha respost els recursos que van presentar en no estar conformes amb els peritatges que es van efectuar fa un any a les seves finques.

FIRES

Nova campanya de promoció de l'oli de les Garrigues al Gastronomic Forum Barcelona

Barcelona

El Gastronomic Forum Barcelona, esdeveniment que al novembre va reunir més de 300 professionals de la restauració de tot el món, va servir perquè la Denominació d'Origen Protegida les Garrigues (DOP) presentés la nova campanya de promoció 2022-2023 #JoCuiñoAmbSegell, amb què vol promoure l'ús del seu oli a la cuina. Diverses cooperatives inscrites a la DOP, a més de la de la Granadella, van assistir al certamen per aproximar la seva realitat i mostrar el seu catàleg amb les diferents presentacions de l'oli d'Arbequina Verge Extra. Al fòrum van promocionar-se també el vi (la Denominació d'Origen Costers del Segre) i la fruita (DOP Pera de Lleida, que abasta les llimonera, blanquilla i conference).

El cepell

Si fem un tomb pel terme és probable que vegem un arbust de petites flors rosades, sovint acompanyat de romaní. És el cepell o bruc d'hivern, que floreix entre el setembre i el gener.



REDACCIÓ · Airy Gras

IL·LUSTRACIÓ · Digna Gros

El bruc d'hivern o cepell (*Erica multiflora* L.) és un arbust típicament mediterrani de sòls calcaris. A les Garrigues el podem trobar en brolles o matollars més aviat baixos en què el romaní és més o menys dominant.

Les seves flors de color rosat, agrupades en un raïm terminal, són molt característiques i es fan ben visibles durant els darrers mesos de l'any com el seu nom popular indica. **Durant la seva floració, de setembre a gener, les abelles troben en aquestes flors el seu aliment** i al tractar-se d'una planta de llarga floració aquestes en poden fer una mel monofloral de color lleugerament fosc i de gust una mica amarg. Sobre les seves flors, en parlen els caçadors de la comarca, que apunten que, **quan el cepell està florit, els gossos perden el rastre.**

No es coneixen gaires usos d'aquesta planta a les Garrigues, però en alguns casos ha estat utilitzada per a elaborar graneres o raspalls, tot i no ser una de de plantes més preuades per a aquest ús. Tot i així, és de cultura popular que quan fem cremar les seves rames esclata amb un so particular.

... SERVEI D'INFORMACIÓ I ATENCIÓ A LES DONES ...

Què és el SIAD?

El SIAD de les Garrigues és un servei integral adreçat a les dones de la comarca a través del qual s'ofereix informació sobre qualsevol matèria, com ara salut, treball, habitatge, serveis i recursos per a les dones (si escau, es deriva cap a les entitats i organismes que en són responsables. També promou canvis socials per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida. El Consell Comarcal de les Garrigues va crear el SIAD l'any 2007 amb la col·laboració de l'Institut Català de les Dones de la Generalitat de Catalunya.

Què ofereix?

1. Ofereix informació sobre serveis i recursos de diferents àmbits (laboral, social, formació, salut, etc.).

- 2.** Dona assessorament jurídic gratuït i personalitzat en qüestions derivades de conflictes de gènere, com ara laborals, familiars (custòdies d'infants, separacions...), etc.
- 3.** Facilita atenció psicològica (gratuïta), també derivada de qüestions de gènere, i en aspectes relacionats amb conflictes familiars, processos de separació, violència de gènere, etc.
- 4.** Contribueix al treball per a la igualtat efectiva entre homes i dones i a la sensibilització social, amb especial atenció a la detecció i prevenció de la violència masclista.
- 5.** Realitza activitats i accions a la comarca per implementar les polítiques de dones i fomentar la igualtat d'oportunitats.
- 6.** Dona suport a les associacions de dones, a la Federació d'Associacions de Dones i als ens del territori en la realització d'activitats, tramitació de subvencions, etc.



... SERVEI D'ATENCIÓ INTEGRAL ...

El Servei d'Atenció Integral (SAI) es crea per contribuir a la sensibilització social en matèria de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI), i pretén ser un espai de referència per donar visibilitat a aquest col·lectiu.

Funcions del SAI:

- 1.** Oferir un servei d'atenció comarcal de proximitat a les persones LGBTI i a aquelles que s'hi adrecin per qüestions de diversitat sexual, orientació sexual i identitat o expressió de gènere.
- 2.** Donar una atenció integral i de qualitat a les persones LGBTI i fer-los un acompanyament eficient perquè coneguin els recursos específics del territori i llurs necessitats.
- 3.** Donar suport específic per presentar incidències i denúncies per discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i per realitzar determinats tràmits.
- 4.** Sensibilitzar i informar persones i entitats per tal de mostrar la diversitat d'orientació sexual i d'identitat de gènere i prevenir LGBTIfòbia.
- 5.** Oferir informació i recursos LGBTI als diferents serveis i equipaments del territori.
- 6.** Vetllar pel compliment de l'article 9 de la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.



HORARI I PUNT D'ATENCIÓ:
CONSELL COMARCAL DE LES GARRIGUES
Av. Francesc Macià, 54 25400 Les Borges Blanques
siad@garrigues.cat sai@garrigues.cat

De dilluns a divendres, de 8 h a 15 h
Tel. 973 142 656
A LA GRANADELLA cal sol·licitar cita prèvia al tel. 973 142 656
Instagram: @siad_saigarrigues

Del foc a les brases, records de quan no hi havia factures

Brasars, escalfallits, botelles d'aigua calenta i, fins i tot, llànties que s'encenien amb oli d'oliva. Aquests eren alguns dels recursos que es feien servir a les llars quan encara no existia l'electricitat ni el gas natural.

ALBERT GONZÁLEZ · Text i fotografia

En els darrers mesos ha esclatat a la nostra societat un debat encès sobre l'arribada de la crisi energètica. L'exhauriment dels recursos fòssils, la pujada de preus del gasoil i del gas natural i l'encariment de la factura de la llum estan sent motiu de gran preocupació de famílies senceres. Abans, possiblement les coses eren més senzilles, tot i que no necessàriament més bones.

L'invent més comú i popular és òbviament la llar de foc, encara molt vigent en l'actualitat. Però n'hi havia d'altres per pal·liar la falta de sistemes de calefacció a les cases. Molts disposaven als seus menjadors i cuines d'una tauleta rodona amb un brasar a sota per escalfar-se

els peus i no passar tant de fred. El brasar era una mena de plata de ferro colat on s'encenia el carbonet amb unes fustes, feia una combustió lenta i permetia gaudir d'una font de calor que durava, fins i tot, moltes hores. **De tant en tant el brasar s'havia d'anar remenant per evitar que la cendra que s'havia consumit quedés a la superfície i ofegué la combustió de la resta de carbó que encara quedava per encendre.** El brasar es col·locava sota la taula en un forat que ja tenia preparat per quedar ben agafat. El plat del brasar s'acostumava a cobrir amb una mena de tapa de filferro per deixar passar la calor del brasar i alhora protegir les faldilles de la taula (aquestes servien perquè la calor quedés concentrada dins de la taula). També protegia de les cremades.

"Si es feia bé, no hi havia mai flama i, d'aquesta manera, tampoc no hi havia cap perill d'incendi", recorda Pepe Guillermo, propietari a Almatret del museu que duu el seu nom i que exposa un d'aquests antics brasars familiars. De fet, el gran perill del brasar no eren les cremades, sinó l'asfíxia.

L'emanació de monòxid de carboni, que es produïa en cremar el carbó amb poc oxigen, podia provocar més d'un ensurt. El gas que emana el brasar és inodor i forma carboxihemoglobina, que no serveix per transportar l'oxigen. En conclusió, les persones podien morir ofegades si es quedaven adormides. Més d'un episodi funest va ocórrer en temps passats, **sobretot entre la canalla que solia jugar sota les faldilles de la taula.**

Els escalfallits

La calefacció de gas o de gasoil no es va instal·lar de forma general a les llars europees fins a l'últim quart del segle vint. Fins aleshores,



◆ Un brasar, al museu Pepe Guillermo d'Almatret.



◆ Dues llànties enceses amb la combustió d'oli d'oliva.

les cases s'escalfaven sols amb l'ajuda de la llar de foc i dels brasers, que normalment estaven tots situats a les cuines, on es feia vida. Però, i la resta de la casa?

Per esmorteir la fredor a l'hora d'anar a dormir era habitual disposar dels escalfallits, **estris**

que es passaven entre els llençols per escalfar els llençols abans de posar-s'hi. Es tracta d'una paella amb tapa on s'amagaven les brases. Normalment, estava fet de llautó o coure, solia ser un estri de les famílies benestants i alguns el tenien orna-

mentat amb dissenys perforats.

Estaven dissenyats per moure's amunt i avall del llit abans que algú hi entrés. En moltes comarques eren coneguts també els burros, unes

estructures de fusta que disposaven d'una safata a la part interior on guardar les brases i un muntatge de llistons per evitar que hi hagués cap contacte amb la roba del llit.

I més populars són també **les botelles d'aigua calenta, un recurs encara existent en l'actualitat i que serveix per donar escalfor per contacte amb el cos**, almenys durant el temps que trigava a refredar-se el líquid. De principis del segle XVI es poden datar els primers descobriments de les ampolles d'aigua. La classe social es veia reflectida també en aquests estris. Els més humils posseïen ampolles de fang, mentre que els més acabats utilitzaven les d'estany o bé de ceràmica. Amb el pas dels anys les ampolles d'aigua calenta es van anar perfeccionant i ja al segle dinou apareixen les de porcellana farcides de sorra, malgrat que tenien el perill que esclatessin o s'esquerdessin si s'escalfaven en excés. L'evolució va conduir-nos a les ampolles de coure i, ja a principis del segle passat, els materials passen a ser més elàstics. Primer va ser el cautxú i després tot va evolucionar fins al plàstic actual.

Oli en un llum

A les cases de les Garrigues, si alguna cosa no falta mai és l'oli d'oliva. Òbviament és (i era) un producte de consum gairebé diari, amb el que també se sol cuinar. Els més vells encara recorden que també era la principal font de combustió de les llànties per il·luminar les cases. Aquesta pràctica ja es remunta a l'època dels romans, moment en què estan documentades les seves llànties de terracota. **S'anomenaven lucernae i els terrissers del món mediterrani van produir-ne milers, típicament en forma d'atuell d'argila amb un dipòsit d'oli central**, una nansa i un tub d'argila buit que sobresurt dissenyat per sostenir i estabilitzar una metxa. S'abocava oli al recipient, s'inseria aquesta metxa i se li donava temps perquè se saturés d'oli i després es calés foc. Fins i tot les làmpades d'oli més bàsiques es feien simplement deixant caure una metxa flotant dins d'un recipient amb oli. Aquests llums podien cremar durant hores i eren elements clau de la vida domèstica a l'antiga Roma.

Les làmpades modernes d'oli d'oliva han modificat relativament poc el model dels seus ancestres. Són de metall i solien utilitzar el ble com a metxa. El principal avantatge de les làmpades d'oli d'oliva és que són més respectuoses amb el medi ambient. L'oli d'oliva és un recurs eminentment renovable es crema perfectament bé i sol ser força econòmic perquè es podia adquirir a un preu més baix que l'oli de llum a base de petroli. Moltes famílies solien majoritàriament reutilitzar el que havien fet servir per cuinar.

Les primeres llànties d'oli es remunten a l'època romana, fetes de terracota



La capital catalana de la bioeconomia es transforma en un pol estratègic interconnectat amb el món, amb tradició en la investigació puntera, amb més de 300 hectàrees de nou desenvolupament industrial i una aposta indubtable per l'economia verda, circular i altament digitalitzada.

No perdís la teva oportunitat!

Més informació:

www.promocioeconomica.cat | www.transformacioeconomica.cat

